

Zene daju politici specifičnu notu i puno su više senzibilizirane na probleme ljudi nego muškarci, kaže potpredsjednica Vlade Milanka Opačić. Sa 22 godine političkoga staža nije joj problem nositi se s muškim kolegama, a i nikada se, kaže, nije osjetila manje vrijednom ili ugroženom zato što je žena u muškom svijetu. Zahtjevnije je i teže da kao ministrica socijalne politike i mladih uvede red i socijalnu pravdu u sustav u kojemu djeca trebaju zaštitu čak i od vlastitih roditelja i od kojega sve više osiromašenih ljudi traži pomoć.

ODMAH NA PRVU

Što mislite o Čačićevu savjetu - manje telefonirajte i uštedite za struju?

Sigurno ima ljudi koji neracionalno troše svoj novac, ali sve je više onih koji su prisiljeni jako paziti gdje će potrošiti svaku kunu i doista jedva plate i struju i vodu. Pa u nekim slavonskim selima žive ljudi koji sami traže da im se isključi struja ili voda zbog toga što više ne mogu plaćati račune. U Hrvatskoj ima ljudi koji su dotaknuli samo dno što se tiče preživljavanja. Osobno živim od pristojne plaće, ali i te kako vodim računa na što i kako trošim. Ne mogu si priuštiti ni skupu odjeću, ni skupi automobil. Vraćam stambeni kredit, a nisam kupila kuću na Pantovčaku nego u Gornjoj Dubravi. I kada gledam što ja mogu sa svojim prihodima, pitam se kako žive ljudi koji imaju puno manje.

✎ Španjolci prosvjeduju zbog štednje u obrazovanju i zdravstvu, iznimno važnih sektora u svakom ozbiljnom društvu. Postoji li bojazan da se zbog štednje, isto dogodi i kod nas?

Znam da je našim ljudima teško i da sve teže "krapaju" kraj s krajem. No, dobrim dijelom u ovoj sm situaciji, ne samo zbog svjetske krize

intervju

MILANKA OPAČIĆ

Mnogi nemaju ni za režije, ali ljudi znaju u kakvom je stanju država

* Razgovarala *Diana Glavina*
fotografije *Dulibor Urakalović/Pixsell*

Ljudi koji ostaju bez posla nemaju drugog izbora nego tražiti socijalnu pomoć. Broj naših korisnika raste, ali nastojat ćemo zadržati razinu socijalnih prava

I lošeg stanja u gospodarstvu, već i zbog ne čišćenja HDZ-ovih vlada i izvlačenja novca u proteklih osam godina. Pročitala sam da je u samo jednoj transakciji u slučaju "Planinska", državni proračun oštećen za 25 milijuna kuna. A, primjerice, 25 milijuna kuna ovom Ministarstvu nedostaje za programe udruga što je prehodna vlast, po prvi puta u 20 godina, potpisala na tri godine, znanajući da za to nisu osigurana sredstva. Vjerujem da građani razumiju da smo u državi naslijedili rasulo. Štedimo na svim razinama, a da ne ugrozimo socijalna prava. Znam da su mnoga poskupljenja udarac na rezultate, ali ne možemo preko noći očekivati rezultate nakon osam godina nereda i nerada. Jednostavno, više nemamo pravo trošiti više nego zarađujemo i samo se zaduživati kako bi se kupovala naklonost birača. Ova Vlada to neće i ne smije raditi, želimo biti iskreni pred građanima. Činimo sve da što prije uvedemo red, pomognemo gospodarstvu, ali i da država stane na zdrave noge.

❖ Pripremate izmjene zakona koji se izravno tiču djece razvedenih parova, djece za posvajanje, djece koji trebaju udometljenje. Radi se o vrlo životnim pitanjima i problemima. Očekujete li tako žustru i emocionalnu javnu raspravu kakvu imamo kod zakona o medicinski pomognutoj oplodnji?

Teško je dostići razinu zainteresiranosti javnosti kao što je to kod MPO-a. No, o Obiteljskom zakonu se već puno govori, jer mnogo toga želimo promijeniti. Sve je više djece koja su visoko traumatizirana konfliktnim razvodima brakova. Sustav nema dovoljno mehanizama koji bi kori-

stili centri za socijalnu skrb, ali i pravosuđe kako bi se roditelji postavili da se razidu u miru, a da dijete ne postane predmet njihovih sukoba i razmirica. Samo u zagrebačkoj Poliklinici za zaštitu djece više je od 30 posto djece u psihološkom tretmanu, traumatiziranih teškim razvodom njihovih roditelja! Dakle, u zakonodavstvu i u praksi nešto ne funkcionira. Definitivno bi, prvenstveno, tijekom razvoda, trebalo raditi s roditeljima. Pokušali bismo uvesti tzv. medijaciju što podrazumijeva razgovor stručnjaka s oba roditelja, ali ne tako da se upire na to da se ne razvedu već da im se objasni da dijete mora ostati izvan njihove priče.

❖ Kako to postići?

Morat će se dogovoriti o tzv. zajedničkom roditeljskom planu što podrazumijeva zajedničku skrb i zajedničke odluke o djetetu. Vjerujem da ćemo dio problema izbjeći uvođenjem instituta zajedničkog skrbništva. Danas poznajemo skrbništvo samo jednog roditelja čime mu se daje i određena moć da manipulira. U zajedničkom skrbništvu, bez obzira na to s kim dijete žive, oba roditelja imaju svoju ulogu i mjesto u djetetovom životu. Dijete ima pravo na komunikaciju s oba roditelja, a za one koji se neće pridržavati svojih obveza bit će i sankcije. Država neće oduzimati djecu, kako su to neki interpretirali, ali će krajnja mjera biti mogućnost sudske odluke o promjeni skrbništva. Jer, ako jedan roditelj neprestano onemogućava drugom kontakte s djetetom radi se o kršenju djetetovih prava. Naravno, ako je riječ o roditelju koji nije zlostavljač u bilo kojem smislu. Doista je tužno

gledati roditelje koji kažu da žive u istom kvartu, a nemaju kontakt s djetetom i mogu samo sa strane promatrati kako raste.

❖ Dio obiteljskog zakona koji se očekuje do kraja godine odnosi se i na posvajanje djece. Prvo, u tom je sustavu veliki nered. Znamo koliko imamo djece u institucijama. Ali, ne znamo točno koliko imamo potencijalnih posvajatelja, jer nemamo jedinstveni registar. Prijavljuju se u svih osamdeset centara kako bi si otvorili više mogućnosti i sada pokušavamo, što se kaže, ručno ili pognuće, napraviti registar posvajatelja dok, nadam se do kraja godine, ne uspostavimo informatički sustav u centrima. Prije tri godine dobiven je kredit Svjetske banke od 40 milijuna kuna za informatizaciju sustava socijalne skrbi. Novac je potrošen, centrima su podijeljena računala, koja su danas već lagano zastarjela, ali nemamo aplikaciju. Pokušat ćemo je do ljeta instalirati barem u nekoliko županija, a istovremeno ćemo preko Zavoda za zapošljavanje angažirati određeni broj ljudi da pomognu kroz javne radove unosi podatke u bazu. Dakle, mi još nemamo pravi sliku stanja ni o socijalnim naknadama, ni nam imamo registar posvajatelja, ni registar udometelja.

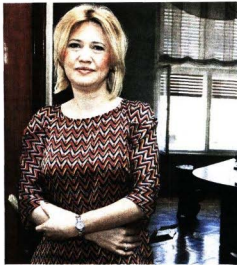
❖ Procedura posvajanja bit će efikasnija?

Djeca koja su u osnovnoj i srednjoj školi, a takvih je najviše u našim institucijama, bojim se da će teško, na zalost, naći posvojitelja. Mnogi su predugo ostali u svojim obiteljima, trpjeli nasilje i oni jedino mogu naći udometljuku obitelj. Djeca koja su u dobi do osnovne škole imaju priliku za posvojenje, ali je problem, s jedne strane, u tome što centri dosta dugo daju priliku biološkom roditelju da se popravi, a, s druge strane, i pravosuđe sporo donosi odluku o odzimanju roditeljske skrbi. Možemo mijenjati zakone, ali čini mi se da je ipak problem prakse u sporom donošenju odluka što smanjuje šansu djeteta za posvajanjem. U Ministarstvu smo for-

3 važna pitanja 3 kratka odgovora

1. Jeste li zadovoljni predloženim zakonom o MPO-u?
2. Hoćete li snižavati roditeljske naknade?
3. Zašto su se toliko proširila stranačka tijela SDP-a?

1 Da, mislim da imamo relativno liberalan zakon. I što je puno važnije, omogućava da se sve što hrvatsko zdravstvo može raditi osigura našim pacijentima i da žene više ne moraju nužno u inozemstvo gdje su skupo plaćali postupke proteklih godina. Ali ne vidim razloga i da se neke odredbe, nakon javne i rasprave u parlamentu, ne poboljšaju i usvoje.

2 Koliko je god teško, nećemo ih snižavati. Novac koji se odijeva onima koji vješto iskorištavaju sustav, raspodijelit će se onima koji pomoć doista trebaju. U porodiljnim naknada očekuje nas još usklađivanje sa zakonodavstvom EU u dijelu pa će jedan od šest mjeseci roditeljskog dopusta, morati obvezno "odraditi" tata i neće ga moći prenijeti na, recimo, mamu, a moći će ga iskoristiti do osme godina djetetova života.

3 Baš zato što smo na vlasti, zato što je stranka u zadnje četiri godine prilicno ojačala i u broju članova pa je puno bolje da imamo širinu u Predsjedništvu.

mirali skupinu koja će raditi samo na pitanjima posvojenja, a u zakonu ćemo osigurati adaptacijski proces, vrijeme koje je nužno za upoznavanje djeteta i potencijalno posvojitelja. U svakom slučaju, cilj je da što je moguće većem broju djece, koje više nemaju izgleda da se vrate u svoju biološku obitelj, osiguramo uvjete za posvajanje.

✚ Hoće li se socijalna davanja smanjivati s obzirom na financijsko stanje u zemlji?
Ljudi koji ostaju bez posla nemaju drugog izbora nego tražiti socijalnu pomoć. S rastom broja nezaposlenih, raste i broj korisnika. Ipak, nastojat ćemo zadržati razinu socijalnih plata. Ali, i u socijalni treba biti reda i kvalitetniji nadzor. I zbog toga je nužno uspostavljanje informatičko-kustavata koji će podatke o primateljima socijalnih naknada umrežiti s poreznom upravom. Neće se moći dogoditi da vlasnik apartmana na moru dobiva socijalnu naknadu, jer on nije socijalni slučaj. Ili, znam za slučaj čovjeka koji proda 400 metara dvoja godišnje, jer se time bavi, nije socijalno ugrožen, ali uzima socijalnu pomoć. Novac nam treba za djecu, za odrasle s invaliditetom, za ljude koji doista ne mogu zaraditi za život. Sustav želimo učiniti pravednijim.

✚ Premijer Milanović oprezno je najavio mogućnost smanjivanja plaća u državnoj upravi. Jeste li razgovarali šire o tome u Vladi?
Mi razgovaramo o svemu. Za sada nastojimo štedjeti tako da ne isplaćujemo prekovremene sate, nastojimo da sav posao odrade zaposleni po ministarstvima kako bismo imali što manje ljudi na ugovorima o djelu i ugovorima na određeno vrijeme. Nastojimo, dakle, racionalizirati državnu upravu koja je doista neracionalno potrošena. Vidjet ćemo što će se događati u sljedećih nekoliko mjeseci, kako će se puniti državni proračun, koliko smo postigli uštedama. A onda i o tome ovise daljnji tečaj Vlade, pa i oni o plaćama, odnosno o pravima iz kolektivnih

ugovora u javnoj upravi.

✚ Hrvatska ima 15 posto ljudi starijih od 65 godina, mjesto u domu umirovljenika čeka se godinama. Zašto u projekt javno-privatnog partnerstva, uz škole i zatvore, nije ušla i gradnja domova umirovljenika?

Imamo nekoliko projekata javno-privatnog partnerstva koje je Ministarstvo izravno dogovaralo, ima također, neovisno o Ministarstvu, poduzetničkih aktivnosti za gradnju domova umirovljenika. S osam projekata ušli smo, na p.p.k. koji vodi Ministarstvo gospodarstva, na istu, uz obrazovanje i pravosuđe, naš mali dio ostao je neprimijećen. Nakon što u ovoj godini dobijemo cjelokupno stanje i potrebe na terenu vidjet ćemo što ćemo po istom modelu moći činiti dalje. Jer i mreža domova umirovljenika radila se, ne prema potrebama, već po tome tko je koga više povukao za rukav. Imamo još jedno nesređeno stanje. U domove umirovljenika i u državnom vlasništvu koje sufinancira država nerijetko ulaze ljudi koji imaju ogromnu imovinu i velike mirovine pa za one s mizernim mirovinama u državnim domovima nema mjesta. I to je nešto jaskad koji neću dopustiti.

✚ Koje žene bez partnera mogu na postupke medicinski pomagatke oplodniti?

Vrlo jasno, sve žene za koje je utvrđeno da imaju problema s plodnošću i trebaju liječenje moći će se podvrgnuti medicinski pomagatke toploplodnji. Radi se isključivo o medicinskom zakonu koji određuje liječenje jedne bolesti, neplodnosti. Ovak zakon ne možemo vezivati uz neka druga prava koja se reguliraju drugim zakonima.

✚ No, ovako kako je sročen, pravno se može tumačiti da se odnosi i na istospolne zajednice?

Nipodan zakon nije idealno napisan. Javna rasprava je otvorena i sve su primjedbe dobrodošle. Prijedlog zakona ide u saborsku raspravu i sve što je eventualno propušteno i neodređeno, može se do konačnog zakonskog prijedloga popraviti.

✚ Kakav je vaš stav o istospolnim zajednicama i pravu na posvajanje i rađanja djece?

U Hrvatskoj ima još puno prostora da se istospolnim zajednicama osiguraju i reguliraju mnoga prava. O tome moramo razgovarati, senzibilizirati javnost i odgajati društvo da među nama ima ljudi s drugačijom spolnom orijentacijom i da to ne znači da su manje vrijedni ili loši ljudi. Ne mislim da su istospolni partneri lošiji roditelji, ali na prvom mjestu mora biti interes djeteta. Mi smo našalost još uvijek konzervativno društvo u kojem bi njihova djeca mogla biti izložena dodatnoj stigmatizaciji, a naša je obaveza da i o tome vodimo računa. Djeca koja idu u posvojenje su sama su sebi traumatizirana, jer su izdvojeni iz obitelji, jer su ostala bez biološke obitelji, jer su nerijetko bila i zlostavljana.

✚ S Milanovićevim zakonom o MPO-u pacijenti su bili strahno nezadovoljni, ali ni s prijedlogom vaše Vlade nisu posve zadovoljni, prije svega zbog ograničenja oplodnje na najviše 12 jajnih stanica i neanonimnosti donora spermata stanica. Jesu li kritike opravdane?
To su u dva najveća prigovora udruga koje oku-

Vidjeli ste kako su prošli oni koji su imali o sebi visoko mišljenje i otišli sami. Nije dobro kad ste na vlasti odreći se stranke

pljaju pacijente koji trebaju liječenje neplodnosti. Naravno, udruge uvažavaju te maksimum i to je njihovo pravo. Medicinska rješenja su prijedlog liječnika koji se bave tim područjem, vodeći računa o zdravlju žene i djece. Možda bi trebalo jasno sa strukom raspraviti zbog čega se inzistira na oplodnji 12, a ne više jajnih stanica. Najvažnije je da novim zakonom osiguramo našim pacijentima metodu liječenja koje već dvije i po godine nemaju, a to je zamrzavanje zametaka. To se neće anonimnosti donora veže nas Konvencija o pravima djeteta, ali želim naglasiti da ima vremena da se do drugog saborskog čitanja u zakon unese odredba o tome da se genetsko porijeklo djeteta otkriva samo u slučajevima medicinski opravdanih slučajeva kao što su, primjerice, nasljedne bolesti, kako je to regulirano u nekim zemljama.

✚ SDP će po novome umjesto dva, imati četiri potpredsjednika strane, Predsjedništvo stranke na 17 mjesta ima čak 34 kandidata. Zašto svi ministri neće postati potpredsjednici ili članovi Predsjedništva?

Kada ste u velikoj stranci koje je došla na vlast imate potrebu da budete i u vrhu stranke. Nije dobro da se, kada ste na izvršnoj poziciji odredne stranke, jer svi smo mi u zabavljanju SDP-u. Vidjeli ste kako su na izborima prošli oni koji su o sebi imali visoko mišljenje i otišli sami. Prema tome, SDP je brend i to je nešto što nas drži u političkoj orbiti i smatram da nije dobro da se, kada odete u izvršnu vlast, maknete iz stranačkog posla. Jednako tako, to govori o visokoj demokratskosti stranke.

✚ Jedino predsjednik stranke Milanović nema konkurenciju?

To je logično u situaciji u kojoj je Zoran Milanović dobro izbio, postao premijer. To je ono od čega očekivati da mu ide u protivnikandaturu, a jasno je da to ne bi završilo s nekim dobrotom.

✚ Ne radi li se zapravo o jačanju pozicije predsjednika stranke, situaciju kakvu poznajemo iz HDZ-a, a znamo i kako je to završilo.

Prvo, SDP ima odavno razvijen unutarstranački demokratski način izbora i predsjednika i cjelokupnog rukovodstva kakav nema ni jedna druga stranka. I u razdoblju kada su neki ljudi mislili da imaju šanse i da mogu ući u utakmicu za izbor predsjednika, imali smo četiri kandidata. Danas bi to, na neki način, bilo samoubilački. Čemu, kada na čelu stranke imate čovjeka koji je uspješan, koji je izbio izuzetno dobar izborni rezultat, koji u svim ovim problemima, dobro vodi Vladu. I teško je očekivati da netko vjeruje da mu može biti konkurencija. SDP-ove predsjednike općinskih i gradskih organizacija su neposredno birali svi članovi stranke u toj organizaciji, tako će biti biran i predsjednik SDP-a. Osim toga, usporedba s HDZ-om ne postoji. Mi nismo stranka koja će u Predsjedništvo donositi odluke koje se trebaju donijeti na Vladi. Mi nemamo tu vrstu paralelizma da iz Vlade odemo na Iblervog trg i tamo donosimo odluke. Toga kod nas nema! I Predsjedništvo razgovore o stranci, o priprema za lokalne izbore, o stranačkim problemima itd. Imamo jasnu podjelu između odluka koje su vezane za stranku i onih vezanih za Vladu.

Ukupan zbroj korisnika sustava socijalne skrbi, prema izvješću, iznosi 440.090 korisnika. Ali, ne raspolažemo podacima koliko ih koristi jedno ili, istovremeno, više prava. Procjena je da je, godišnje, broj korisnika sustava socijalne skrbi oko 300.000 osoba. Kada sustav profunkcionira, moći će konkretno reći i to koliko ljudi dobiva socijalnu pomoć, a da nisu socijalni slučajevi.

